

Kan en sykepleier bli kjæreste med en tidligere pasient?

Slike kjæresteforhold kan bidra til å svekke tilliten og omdømmet til helsevesenet. I verste fall kan sykepleieren miste autorisasjonen.

Jeanette Varpen Unhjem

Førstemanuensis
Avdeling for helse- og sosialfag, Høgskolen i Molde

Dilemma

Etikk

Sykepleier-pasient-forhold

Autorisasjon

Sykepleierolle

Sykepleien 2022;110(88751):e-88751
DOI: 10.4220/Sykepleiens.2022.88751

Hovedbudskap

Sykepleiere kan bli fratatt autorisasjonen hvis de har private og intime forhold til tidligere pasienter. Slike forhold er i konflikt med forsvarlighetskravet i helsepersonelloven. Likevel velger noen sykepleiere å innlede kjærlighetsforhold med tidligere pasienter. En etisk refleksjonsmodell er nyttig for å utforske mulige konsekvenser av forhold mellom sykepleiere og tidligere pasienter.

Hvert år er det en eller flere sykepleiere som får autorisasjonen tilbakekalt som følge av seksuelle relasjoner med pasient. Å ha private og intime forhold med nåværende pasienter er en form for rollesammenblanding som er i strid med forsvarlighetskravet i helsepersonelloven. Men hva om en sykepleier blir kjæreste med en tidligere pasient?

I denne artikkelen vil jeg reflektere rundt og belyse en etisk problemstilling ved å bruke modellen til Senter for medisinsk etikk (SME) (1) (se faktaboks).

SME-modellen

- Hva er det etiske problemet?
- Hva er fakta i saken?
- Hvem er berørte parter, og hva er deres syn?
- Hvilke verdier aktualiseres?
- Hvilke lover og retningslinjer aktualiseres?
- Hvilke handlingsalternativer finnes?

Kilde: Kompetansebroen

Det er faglig enighet om at det er uetisk å innlede private og intime forhold til nåværende pasienter. Når det gjelder tidligere pasienter, er det derimot sprikende oppfatninger.

Standpunktene varierer fra aksept av forhold som er fundert på ekte kjærlighet, til fordømmelse av alle private relasjoner med pasienter, uavhengig av om behandlingsrelasjonen er avsluttet.

Sykepleier fikk tilbakekalt autorisasjonen

Enkelte sykepleiere velger å innlede kjæresteforhold til tidligere pasienter. Et eksempel finnes i en tilsynssak hvor en sykepleier fikk tilbakekalt autorisasjonen fordi vedkommende innledet et kjæresteforhold til en pasient fire måneder etter at behandlingen var avsluttet (2).

I en kanadisk studie om psykiatriske sykepleieres holdninger til seksuelle forhold med pasienter mente deltakerne at det var upassende å date (91,9 prosent) eller ha et seksuelt forhold (94 prosent) med en tidligere pasient. De fleste hadde aldri vært på date med (97,9 prosent) eller hatt et seksuelt forhold til (98,3 prosent) en tidligere pasient (3).

Slike saker har flere berørte parter

I en situasjon der en sykepleier blir kjæreste med en tidligere pasient, er det flere berørte parter. Først og fremst er sykepleieren og den tidligere pasienten involvert. Hvordan kjæresteforholdet forløper, får konsekvenser for dem begge.

Sykepleieren kan føle seg presset til å bli i forholdet hvis pasienten truer med å varsle arbeidsgiveren eller Helsetilsynet. Ved et brudd kan pasienten få et annet syn på hvordan forholdet begynte. For eksempel kan pasienten mene at sykepleieren utnyttet vedkommende i en sårbar situasjon.

«Ved et brudd kan pasienten få et annet syn på hvordan forholdet begynte.»

Pasienten kan også ha pårørende som blir berørt, for eksempel barn eller annen familie. Pårørende kan reagere på at en person som tidligere var pasientens sykepleier, nå skal innlemmes i privatlivet deres.

Sykepleiere er profesjonsutøvere som har ansvar for å ivareta omdømmet til profesjonen og forvalte tilliten til både profesjonen og helse- og omsorgstjenestene. Kjæresteforhold mellom sykepleiere og tidligere pasienter kan påvirke hvordan folk ser på sykepleiere og helse- og omsorgstjenestene.

Forhold mellom sykepleiere og tidligere pasienter kan for eksempel skape et inntrykk av at man som pasient er en potensiell partner og ikke bare en pasient for helsepersonell man møter. Det kan svekke tilliten til at helsepersonell vil vurdere ut fra profesjonelle – og ikke private – hensyn.

I enkelte tilfeller vil kjæresteforhold med tidligere pasienter bidra til å svekke tilliten og omdømmet på en slik måte at det er grunnlag for å tilbakekalle sykepleierens autorisasjon.

Sammenblanding av roller er uforsvarlig

Å ikke skille mellom rollen som sykepleier og rollen som privatperson, såkalt rollesammenblanding, er i strid med forsvarlighetskravet i helsepersonelloven (4). I forarbeidene til helsepersonelloven er det kommentert at det er uforsvarlig å innlede private og intime forhold til pasienter eller de som nylig har vært pasienter (5).

Rollesammenblanding er uforsvarlig fordi det innebærer misbruk av tilliten pasienter skal kunne ha til at de blir møtt på profesjonelt vis når de søker helsehjelp. I tillegg er relasjonen mellom en pasient og en sykepleier preget av maktubalanse fordi pasienten trenger hjelp og er avhengig av at sykepleieren gir hjelp (4).

Sykepleieren er også forpliktet gjennom yrkesetiske retningslinjer til å respektere pasientens integritet og må ikke utnytte pasientens sårbarhet (6).

Hvis en sykepleier blir kjæreste med en tidligere pasient, vil maktubalansen kunne følge med inn i kjæresteforholdet og skape vansker, spesielt ved problemer i forholdet eller ved brudd (2).

Pasienten kan bli påført ytterligere skader, noe som strider med det etiske prinsippet om ikke-skade. Slike kjærlighetsforhold kan dermed være i konflikt med det etiske prinsippet om velgjørenhet og de yrkesetiske retningslinjene om å fremme helse og forebygge sykdom (6).

Hva er handlingsalternativene?

- Sykepleieren kan velge å gå inn i et kjæresteforhold med en tidligere pasient med fare for å miste sykepleierautorisasjonen.
- Sykepleieren kan unngå å innlede et kjæresteforhold til en tidligere pasient.

Flere momenter må vurderes

Hvor lang tid som har gått fra pasienten var i behandling til et kjæresteforhold blir innledet, er viktig i vurderingen av om kjæresteforholdet er etisk forsvarlig. I tilsynssaken der en sykepleier innledet et kjæresteforhold med en tidligere pasient fire måneder etter avsluttet behandling, vurderte Helsetilsynet tidsaspektet:

«Det finnes ikke noen klar grense for hvor lang tid som må gå før det ikke lenger vurderes som uforsvarlig å gå inn i private relasjoner. Hva som anses som tilstrekkelig lang tid, vil kunne variere ut fra helsehjelpens art og omfang, behandlingsforløpet og relasjonen mellom partene. Etter Statens helsetilsyns vurdering er fire måneder svært kort tid i en slik sammenheng.» (2)

Behandlingsrelasjonens omfang er også viktig fordi det vil være forskjell på å ha levert medikamenter til en pasient én gang og å ha vært samtaleterapeut for en pasient i en årrekke. Likevel vil også korte behandlingsrelasjoner være av betydning, blant annet fordi sykepleieren får tilgang til personlige opplysninger om pasienten.

«Pasienter som har vedvarende behov for hjelp, kan være mer sårbare enn andre.»

Videre er det viktig å vurdere pasientens sårbarhet. Pasienter som har vedvarende behov for hjelp, kan være mer sårbare enn andre. I tillegg kan kjæresteforhold skape problemer hvis pasienten trenger hjelp på ny fra tjenestetilbudet der sykepleieren er ansatt.

Kjæresteforhold mellom en sykepleier og en tidligere pasient kan få betydelige negative konsekvenser for både pasienten, sykepleieren, de pårørende og helse- og omsorgstjenestene.

Referanser

1. Lillemoen L, Gjerberg E, Nortvedt P. Refleksjon over klinisk-etiske dilemma. I: Magelssen M, Førde R, Lillemoen L, Pedersen R, red. Etikk i helsetjenesten. Oslo: Gyldendal Akademisk; 2020. s. 221–32.
2. Helsetilsynet. Innledet forhold til pasient fire måneder etter at behandlingen var avsluttet – autorisasjonen tilbakekalt. Oslo: Helsetilsynet; 2019. Tilgjengelig fra: <https://www.helsetilsynet.no/tilsyn/tilsynssaker/2019/innledet-forhold-til-pasient-fire-maneder-etter-at-behandlingen-var-avsluttet-autorisasjonen-tilbakekalt/> (nedlastet 14.03.2022).
3. Campbell RJ, Yonge O, Austin W. Intimacy boundaries: between mental health nurses and psychiatric patients. J Psychosoc Nurs Ment Health Serv. 2005;43(5):32–9.
4. Helsetilsynet. Helsepersonell som ikke har forstått sin rolle (rollesammenblanding). Oslo: Helsetilsynet; 2012. Tilgjengelig fra: <https://www.helsetilsynet.no/no/Tilsyn/Hendelsesbasert-tilsyn/Raad-til-arbeidsgiver-hvordan-avdekke-foelge-opp-svikt-helsepersonell/Helsepersonell-som-ikke-har-forstatt-sin-rolle-rollesammenblanding/> (nedlastet 14.03.2022).
5. Ot.prp. nr. 13 (1998–99) om lov om helsepersonell mv. (helsepersonelloven). Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-13-1998-99-/id159428/> (nedlastet 14.03.2022).
6. Norsk Sykepleierforbund. Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere. Oslo: NSF; 2019. Tilgjengelig fra: <https://www.nsf.no/etikk-o/yrkesetiske-retningslinjer> (nedlastet 14.03.2022).

NYHETER

Sykepleier hadde forhold til pasient etter avsluttet

behandling – mistet autorisasjonen

NYHETER

Vennskap mellom sykepleier og pasient: – Vi må ikke undervurdere pasientens sårbarhet

NYHETER

Sykepleier ble venn med pasient – mistet autorisasjonen